

Projekt

z dnia 3.06.2022

Sporządził: Małgorzata Burak

Sprawdził: Radca Prawny MGOPS

Magdalena Lisowska-Janiszewska

**UCHWAŁA NR LI/.../2022
RADY MIEJSKIEJ W WIERUSZOWIE**

z dnia 29 czerwca 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024
w Gminie Wieruszów.**

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Wieruszów na lata 2022-2024 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wieruszowa.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Wieruszowie.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr LI/.../2022
Rady Miejskiej w Wieruszowie
z dnia 29 czerwca 2022 r.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

NA LATA 2022 - 2024

W GMINIE WIERUSZÓW

MGOPS Wieruszów

Wieruszów 2022

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne opracowania programu	5
3. Sytuacja demograficzna	8
4. Zadania gminy	9
5. Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie	10
6. Procedura „Niebieskiej karty” w Gminie Wieruszów	14
7. Poradnictwo Specjalistyczne w Gminie Wieruszów.....	17
8. Zadania instytucji w zakresie wspierania rodziny na poziomie gminy.....	19
8.1 Asystent rodziny	20
8.2 Wsparcie i partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Wieruszów umieszczonych w pieczy zastępczej.....	23
9. Analiza SWOT wsparcia rodziny w Gminie Wieruszów	25
10. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024	28
11. Zakładane efekty programu	33
12. Adresaci programu	33
13. Finansowanie	33
14. Wnioski końcowe i przewidywane efekty	34
15. Monitoring i ewaluacja programu	35
16. Wykaz skrótów	35
17. Spis tabel	36

1. Wstęp

Niniejszy Program jest kontynuacją i uzupełnieniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny realizowanego w Gminie Wieruszów w latach 2019-2021. Opracowany został w oparciu o art.176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. z U. 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) w myśl, którego Gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Systemowe wsparcie umożliwia zapewnienie potrzebującym jednostkom bezpieczeństwa i stabilizacji, wskazuje jak profesjonalnie, stosownie do okoliczności reagować na potrzeby ludzkie.

Podstawową zasadą Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona prawna dziecka i rodziny. Dziecko i rodzina wymagają wsparcia, szczególnej troski opieki i ochrony. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swojej dorosłości kształtują społeczeństwo. Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokojenie potrzeb swoich członków, w tym rozwój biologiczny i psychospołeczny. Ponadto jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji oraz kształtowania się osobowości dziecka. Styl, atmosfera życia, a wreszcie model rodziny decydują o tym jak dziecko, a później młody człowiek wykorzysta zasób zdobytych doświadczeń, jakie ukształtuje poglądy, jak ukierunkuje własną aktywność i postępowanie na całe życie. Rodzina stanowi najbardziej stabilny punkt odniesienia w doświadczeniu dziecka i determinuje jego pomyślny rozwój, o ile dziecko zostanie otoczone miłością i będzie miało zapewnione poczucie bezpieczeństwa oraz elementarne potrzeby materialne i emocjonalne.

W przypadku jakichkolwiek dysfunkcji małoletni mają prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Dotyczy to zwłaszcza dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej lub czasowo umieszczonych poza rodziną, co z kolei generuje działania mające na celu odzyskanie funkcji opiekuńczych przez rodziców.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, których długotrwałe oddziaływanie czyni rodzinę dysfunkcyjną, nie potrafiącą sprostać swoim obowiązkom wobec dzieci, mającą ograniczone zasoby własne i możliwości samodzielnego rozwiązania występujących problemów oraz nie potrafiącą przezwyciężyć pojawiających się w systemie rodzinnym sytuacji kryzysowych.

Zmienił się sposób funkcjonowania rodziny, jej struktura, model, liczebność. Kohabitacja coraz częściej wypiera małżeństwo, standardem stało się samotne rodzicielstwo, pozostawanie singlem z wyboru, czy funkcjonowanie związków jednopłciowych. Zmianie uległ też model rodziny. Nastąpiła reorganizacja władzy rodzicielskiej. Kobieta i mężczyzna stali się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań. Dzisiejsze kobiety -

matki nie koncentrują się tylko na wychowaniu dzieci i dbaniu o dom, ale dążą do samorealizacji i niezależności finansowej. Podejmują pracę zawodową, przez co mężczyźni przestali być jedynymi żywicielami rodziny i na równych prawach uczestniczą w pracach domowych, opiece i wychowywaniu dzieci. Na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat również bardzo powszechnym zjawiskiem stają się rodziny zrekonstruowane oraz tzw. „patchworkowe”, w których dzieci mają trudności z budowaniem swojego poczucia tożsamości i przynależności.

Ostatnie lata 2020 i 2021 nieoczekiwane przyniosły także nowe troski, obowiązki i wyzwania. Ogłoszona pandemia COVID-19 wpłynęła znacząco na funkcjonowanie placówek, jak i organizację służb. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem, bez względu na występujące okoliczności. Kontakt z klientem pomimo narzuconych odgórnie ograniczeń podyktowanych bezpieczeństwem, wymagał zatem ogromnej determinacji ze strony wszystkich pracowników służb społecznych.

Wszystkie te zjawiska w decydujący sposób zagrażają prawidłowemu rozwojowi dziecka, dla którego rodzina biologiczna powinna stanowić najbardziej właściwe miejsce do wzrastania i kształtowania jego osobowości. Dziecko potrzebuje wiedzieć, gdzie jest jego miejsce na ziemi, kto jest dla niego najważniejszy, kogo ma kochać i kto się o niego najbardziej troszczy. Na osobach wiodących opiera swoje poczucie bezpieczeństwa, swoje widzenie świata jak również relacje z innymi osobami. Dziecko musi czuć przynależność do rodziny i budować tożsamość jako członka tej wspólnoty. Dzieci odrzucone, zaniedbane, trafiające do środowiska zastępczego mogą odczuwać osamotnienie uczuciowe, co w konsekwencji prowadzi do zaburzeń w rozwoju fizycznym i psychicznym. Nierzadko problemy występujące w rodzinie dysfunkcyjnej są bardzo złożone, a ich wielość powoduje trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji rodziny.

Odpowiednio zaprojektowane instytucjonalne formy wsparcia powinny mieć charakter pomocniczy, tj. uwzględniać zasoby własne rodziny, odbywać się przy jej aktywnym udziale oraz za jej zgodą. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać. Powyższe oddziaływania pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji.

Założenia Programu stawiają na rozwój zintegrowanego systemu wsparcia rodzin w gminie Wieruszów poprzez realizację szeregu kompleksowych działań i polegać będą na rozwijaniu funkcjonującego spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym sytuacje kryzysowe powinny

świadczyć lokalne służby i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny. Ich działania powinny się opierać na zasadach wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań.

Realizacja programu będzie się odbywać za zgodą rodziny oraz z jej aktywnym udziałem, przy wykorzystaniu jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Program koresponduje z zapisem w preambule ww. ustawy: „Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Preambuła Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.)

2. Podstawy prawne opracowania programu

1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. NR 78, poz. 483 z późn. zm.)

2) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),

3) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.),

4) Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),

5) Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 roku (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),

6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),

7) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),

8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469 oraz z 2022 r. poz. 763)

9) Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.)

10)Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2021 r., poz. 877)

11)Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. 2021 r. poz. 1744),

12)Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.)

13)Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2020 r. poz. 1359),

14)Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 559)

15)Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1915 oraz z 2022 r. poz. 583)

16)Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 2021)

17)Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305 z późn. zm.),

18)Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1297)

19)Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 292, poz. 1720),

20)Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1296),

21)Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, (Dz. U. z 2011 r. Nr 209 poz. 1245),

22)Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych, (Dz. U. z 2019 r. poz. 1342),

23)Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1598 z późn. zm.),

24)Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie

warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” (Dz. U. Poz. 1092).

25) Gminny Program osłonowy w zakresie dożywiania „Posiłki w szkole i w domu” na lata 2019-2023, przyjęty Uchwałą Nr IV/34/2019 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 18 stycznia 2019r.,

26) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2020, przyjęty Uchwałą Nr XVII/128/2019 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 grudnia 2019 r.,

27) Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020, przyjęty Uchwałą Nr XVII/129/2019 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 grudnia 2019r.,

28) Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej 2020, przyjęta Uchwałą Nr XXXIII/644/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 lutego 2013r.,

29) Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, przyjęta Uchwałą Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021r.,

30) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wieruszów na lata 2014-2020, przyjęta Uchwałą Nr XLVII/310/2014 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 stycznia, 2014 r.,

31) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026, przyjęty Uchwałą Nr XXXIV/272/2021 Rady Miejskiej w Wieruszowie z dnia 30 kwietnia 2021r.

Mając na względzie powyższe uregulowania, założenia do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zasadę dobra dziecka i dobra rodziny opracowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024. W dokumencie wykorzystano materiały własne i sprawozdania, przy czym analizie zostały poddane dane z lat 2019-2021.

3. Sytuacja demograficzna

Gmina Wieruszów leży w powiecie wieruszowskim na styku trzech województw łódzkiego, wielkopolskiego i dolnośląskiego. Powierzchnia gminy wynosi 96,95 km², z czego obszar wiejski stanowi 90,99 km² natomiast miejski 5,96 km².

Gmina Wieruszów ma 14 114 mieszkańców, z czego 51,4% stanowią kobiety, a 48,6 % mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 0,3 %. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,0 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy gminy Wieruszów zawarli w 2020 roku 54 małżeństw, co odpowiada 3,8 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie więcej od wartości dla województwa łódzkiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,6 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

29,1 % mieszkańców gminy Wieruszów jest stanu wolnego, 57,3 % żyje w małżeństwie, 2,9 % mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,6 % to wdowy/wdowcy. Gmina Wieruszów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący - 27. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,90 na 1000 mieszkańców gminy Wieruszów.

W 2020 roku urodziło się 129 dzieci, w tym 54,3 % dziewczynek i 45,7 % chłopców. Średnia waga noworodków to 3 419 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,71 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz nieznacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2019 roku 49,5 % zgonów w gminie Wieruszów spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,8 % zgonów w gminie Wieruszów były nowotwory, a 4,3 % zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Wieruszów przypada 10.95 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

W 2020 roku zarejestrowano 106 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 150 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Wieruszów -44. W tym samym roku 6 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 6. 59,8 % mieszkańców gminy Wieruszów jest w wieku produkcyjnym, 18,3 % w wieku przedprodukcyjnym, a 21,8 % mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: GUS, stan na 31.XII.2021r.

4. Zadania gminy

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcję opiekuńczo-wychowawczą oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Zapisy art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Wieruszów realizuje za pomocą jednostek organizacyjnych: Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wieruszowie. Gmina stanowi najważniejszy i podstawowy element systemu pomocowego. Profilaktyka, diagnoza i wszechstronna pomoc rodzinie w kryzysie to zadania priorytetowe. W sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną konieczne jest niezwłoczne stworzenie warunków do jak najszybszego umożliwienia powrotu dziecka do rodziców.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;

- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka,
placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej
lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy. Oprócz niniejszych zadań gmina realizuje zadania zlecane z zakresu administracji rządowej wynikające z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z wytycznymi przekazywanymi przez wojewodę (art. 177 ustawy). Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny.

5. Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Wieruszów realizuje Miejsko-Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie. Celem działania jego jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby uprawnienia i możliwości, wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do

zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach godnych człowieka, zapobieganie powstaniu nowych problemów społecznych przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, a także wspieranie rodzin wychowujących dzieci poprzez finansowe wsparcie na pokrycie potrzeb związanych z ich wychowaniem.

W 2021r. ośrodek pomocy społecznej w gminie Wieruszów objął wsparciem 280 rodzin, w których przebywało łącznie 418 osób. Stanowiło to 2,9 % ogółu mieszkańców gminy.

Tabela nr 1. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021

Rok	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy	Odsetek mieszkańców z pomocy społecznej
2019	233	301	14 547	2,07
2020	257	350	14 444	2,42
2021	280	418	14 360	2,90

Źródło: MGOPS, UM, opracowanie własne

W celu poprawienia sytuacji materialnej rodzin z dziećmi oraz wyrównania szans edukacyjnych i rozwojowych klientom Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej świadczona jest pomoc i wsparcie finansowe w postaci zasiłków. Formę i rodzaje pomocy świadczeń udzielonych w latach 2019-2021 przedstawia Tabela nr 2.

Tabela 2. Formy pomocy i rodzaje świadczeń udzielonych w latach 2019-2021

Rodzaj udzielonych świadczeń	2019	2020	2021
Zasiłki stałe	52	58	48
Zasiłki okresowe	75	73	65
Schronienie	10	9	11

liczba dzieci/			
Świadczenie „Dobry start” /liczba dzieci/	1812	1750	Brak danych - świadczenie składane przez klientów bezpośrednio do ZUS w formie elektronicznej.
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego /liczba osób-dzieci/	109	104	100
Dodatek mieszkaniowy /liczba rodzin/	107	88	88
Dodatek energetyczny /liczba rodzin/	28	24	19
Stypendia szkolne/ liczba uczniów/	156	93	57

Źródło: MGOPS

Jak pokazuje zestawienie w tabeli 2, w roku 2021 liczba osób korzystających z zasiłków stałych, okresowych i rodzinnych spadła, w stosunku do lat poprzednich. Podobnie, zauważalny spadek liczby rodzin objętych wsparciem, można zauważyć w odniesieniu do rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych, dodatku energetycznego i stypendiów szkolnych. Natomiast jeżeli chodzi o rodziny korzystające ze świadczenia wychowawczego 500 +, jak i zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, to dane wskazują na znaczący wzrost rodzin korzystających z tych form wsparcia. Podobnie, zauważalny wzrost liczby rodzin objętych wsparciem, można zauważyć w odniesieniu do rodzin korzystających ze świadczenia „Za życiem”, co świadczy o większej liczbie urodzeń dzieci z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu.

Zwiększona liczba świadczeń opiekuńczych świadczy coraz bardziej o starzejącym się społeczeństwie, a co za tym idzie, coraz większej ilości osób wymagających opieki, natomiast zmalała liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych, dodatków energetycznych czy stypendium szkolnego.

Kolejnym obszarem, który wymaga analizy dotyczy powodów przyznania pomocy. Według danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieruszowie dominującymi i zarazem najczęściej powtarzającymi się problemami są kolejno: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie,

potrzeba ochrony macierzyństwa, dalej mamy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm, przemoc w rodzinie i narkomania.

W tabeli poniżej zaprezentowano szczegółowe dane w tym zakresie z jakiego powodu przyznano pomoc rodzinom.

Tabela 3. Rodziny/osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2021 ze względu na losowość

Wyszczególnienie	Liczba rodzin 2017	Liczba rodzin 2018	Liczba rodzin 2019	Liczba rodzin 2020	Liczba rodzin 2021
Ubóstwo	219	195	176	173	150
Długotrwała lub ciężka choroba	226	223	189	167	160
Niepełnosprawność	119	125	116	108	92
Bezrobocie	145	116	99	92	89
Potrzeba ochrony macierzyństwa	72	58	45	37	37
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	91	86	63	67	44
Alkoholizm	33	43	35	26	31
Przemoc w rodzinie	1	3	3	0	4
Narkomania	3	2	3	2	1

Źródło: MGOPS

Jak wynika z analiz tabeli istotnym problemem rodzin korzystających ze wsparcia, a który ma wpływ na prawidłowe funkcjonowanie poważnym problemem jest długotrwała lub ciężka choroba, jednak na przestrzeni lat zauważyć można jego systematyczny spadek. Jak można zauważyć bardzo poważnym problemem staje się przemoc w rodzinie i alkoholizm, które mają tendencję wzrostową. Istotnym aspektem jest również kwestia ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Warto zaznaczyć, iż wskazane powyżej problemy są jak już wspomniano problemami wiodącymi. Istnieją jeszcze inne problemy, z powodu których mieszkańcy są zmuszeni skorzystać z pomocy Ośrodka, zostały one również wzięte pod uwagę podczas analizy sytuacji mieszkańców Wieruszowa. Są to alkoholizm, przemoc w rodzinie i narkomania.

6. Procedura „Niebieskiej karty” w Gminie Wieruszów

Przemoc w rodzinie jest istotnym problemem społecznym. Nie ma znaczenia wiek, rodzaj wykształcenia, pozycja społeczna czy wykonywany zawód w odniesieniu do osoby stosującej przemoc, czy doznającej przemocy. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji różnych czynników społecznych, kulturowych i psychologicznych. Możemy mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy w rodzinie, ale nie możemy stwierdzić, że są przyczyną zjawiska. Należą do nich m. in.: normy społeczne i kulturowe, środowisko społeczne i warunki życia, uzależnienia oraz osobowość sprawcy i ofiary przemocy. Ofiarami przemocy są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore. Podstawowym dokumentem regulującym kwestie przemocy w rodzinie w ujęciu prawnym jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U z 2021 r., poz. 1249). Na podstawie ww. ustawy zostało wydane rozporządzenie regulujące kwestie procedury „Niebieskiej Karty” oraz obowiązek wydania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o obrażeniach dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Na podjęcie interwencji w środowisku z wykorzystaniem tej procedury nie jest potrzebna zgoda osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Niebieska karta to procedura obejmująca ogół czynności podejmowanych i prowadzonych przez zespół osób – przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia oraz gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy w rodzinie. Osobami wszczynającymi procedurę mogą być:

- 1) przedstawiciel pomocy społecznej - pracownik socjalny,
- 2) policjant,
- 3) przedstawiciel służby zdrowia: lekarz, pielęgniarka, ratownik medyczny,
- 4) pracownik placówki oświatowej: nauczyciel, psycholog lub pedagog szkolny,
- 5) przedstawiciel gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Przedstawiciele innych podmiotów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie np. kuratorzy, organizacje pozarządowe, prokuratorzy, nie mają możliwości uruchamiania procedury. Uruchomienie procedury może nastąpić w różnych okolicznościach: podczas interwencji policji w rodzinie

- 1) w trakcie kontaktu osoby upoważnionej do założenia Niebieskiej Karty z osobą doznającą przemocy np. w szkole,

- 2) podczas badania lekarskiego, w trakcie wizyty domowej (pracownik socjalny), na prośbę osoby doznającej przemocy w rodzinie na skutek informacji

zgłoszonej jednej z instytucji przez świadka przemocy domowej. Przemoc domowa niesie ze sobą poważne konsekwencje zdrowotne dla osób nią dotkniętych.

Poniższe tabele obrazują porównanie z poprzednimi latami.

Tabela 4. Procedura „Niebieskiej Karty” w latach 2019-2021

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”	22	22	18
Liczba rodzin, wobec, których wszczęto procedurę „Niebieskiej karty”	15	14	14
Liczba rodzin, wobec, których wypełniono formularz „Niebieskiej karty” w trakcie trwania procedury	2	3	3
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska karta” przez pracowników socjalnych	0	5	4
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska karta” przez funkcjonariuszy KPP w Wieruszowie	14	9	9
Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej karty”	13	17	14
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba odbytych Grup Roboczych	89	81	44

Źródło: MGOPS

Tabela 5. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych

	Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych		
	2019	2020	2021
Ogółem:	76	64	50
W tym:			
Kobiety	29	28	18
Mężczyźni	25	19	19
Dzieci	25	17	13

Źródło: MGOPS

Analizując dane z powyższej tabeli można zauważyć, że sukcesywnie maleje liczba zakładanych „Niebieskich kart”. Osobami doświadczającymi przemocy są nadal – w przeważającej liczbie – kobiety. Tendencja spadkowa wynikać może z prawidłowej identyfikacji występujących zjawisk przemocy przez podmioty podejmujące interwencję i uruchamianie pomocy rodzinom tj. pracowników pomocy społecznej oraz policji. Zmniejsza się różnica w liczbie wszczynanych procedur NK między jednostkami pomocy społecznej i policji, choć nadal dominuje – wynikająca ze specyfiki pracy policji – liczba interwencji przedstawicieli tej instytucji/służby.

7. Poradnictwo Specjalistyczne w Gminie Wieruszów

Poradnictwo specjalistyczne jest niezbędne w procesie pomocy osobom i rodzinom, które wymagają profesjonalnego wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne jest w podstawowym pakiecie tychże usług, z powodzeniem świadczone od lat w gminie Wieruszów. Poradnictwo prawne realizowane jest przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów itp. Poradnictwo psychologiczne dotyczy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną. Celem realizacji poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja prawidłowego funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp. Istotą porady jest tworzenie warunków do odzyskania lub uzyskania przez człowieka potrzebującego możliwości samodzielnego rozwiązywania problemu, podjęcia właściwych decyzji i ich realizacji, a także unikania w przyszłości działań, które prowadzą do problematycznej sytuacji życiowej. Mieszkańcy Gminy Wieruszów mają zapewniony dostęp do specjalistów, m.in. w: Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Punkcie Interwencji Kryzysowej, Miejskim Ośrodku Profilaktyki Terapii Uzależnień i Współuzależnień oraz placówkach oświatowych.

Poniższa tabela obrazuje ilość udzielonych porad psychologicznych w MGOPS w Wieruszowie przez zatrudnionego psychologa z której wynika, że liczba porad psychologicznych jest w dużej tendencji wzrostowej.

Tabela 6. Ilość porad psychologicznych udzielonych w MGOPS

Rok	Ilość porad	Liczba godzin	Ilość rodzin	Ilość osób
2020	45	74	21	25
2021	91	153	31	35

Źródło: MGOPS

Zakres udzielanej pomocy w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej nadal jest bardzo szeroki. Udziela on porad z zakresu: kryzysów rodzinno-mażeńskich, separacji, rozwodów, alimentów, konfliktów i problemów rodzinnych, innych prawnych (m.in.: darowizny, odszkodowania, zażalenia, podziały majątku, pomoc w sporządzeniu pism do sądu, ubezwłasnowolnienia), trudności wychowawczych i w nauce, trudnej sytuacji życiowej, problemów finansowych, zdrowotnych, mieszkaniowych w tym problemy osób niepełnosprawnych, ograniczenia władzy rodzicielskiej, ustalenia ojcostwa, ustalenie kontaktów z dziećmi, problemów osobistych, trudności emocjonalnych, depresji, chorób psychicznych, uzależnienia i współuzależnienia, przemocy w rodzinie oraz spraw pracowniczych.

Poniższa tabela obrazuje ilość udzielonych porad przez Punkt Interwencji Kryzysowej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Tabela 7. Liczba porad udzielonych przez specjalistów Punktu Interwencji Kryzysowej oraz PCPR w latach 2019-2021

Rok	Porada pracownika socjalnego	Porada prawna	Porada psycholog	Porada dot. przemocy	Porada dot. uzależnień	Razem
2019	42	117	74	10	3	246
2020	43	105	105	10	0	246
2021	26	73	44	15	10	168

Źródło: PCPR

8. Zadania instytucji w zakresie wspierania rodziny na poziomie gminy

Diagnozowanie, zarówno problemów z jakimi borykają się rodziny w gminie Wieruszów, jak i posiadanych zasobów pozwala na wskazanie form pomocy dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość posiadanego potencjału oraz rodzaju i dostępności usług daje możliwość formułowania celów i zadań stanowiących spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Udzielana pomoc powinna mieć charakter okresowy, a praca

z rodzinami biologicznymi ukierunkowana jest na możliwość jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny biologicznej.

Wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy m.in. poprzez:

1) analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,

2) wprowadzenie asystenta rodziny,

3) pracę socjalną,

4) wspieranie potencjału rodziny,

5) rozwijanie umiejętności opiekuńczych i wychowawczych,

6) wzmocnienie roli i funkcji rodziny,

7) udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia w już zaistniałych sytuacjach kryzysowych,

8) podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,

9) udzielanie pomocy w przewyciężaniu uzależnień,

10) przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

11) dążenie do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziny biologicznej,

12) aktywizację społeczną i zawodową,

13) wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy

14) zapobieganie niepowodzeniom i trudnościom,

15) zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny,

16) powoływanie i prowadzenie zespołów ds. rodziny,

17) koordynowanie wszystkich działań instytucji samorządowych i organizacji

18) pozarządowych mogących służyć pomocą rodzinom.

Zaplanowane działania mają na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania podstawowych jej funkcji. Wsparcie może być prowadzone w formie pracy z rodziną m.in. poprzez wprowadzenie asystenta rodziny, poradnictwo specjalistyczne, pracę socjalną oraz pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka poprzez placówki wsparcia dziennego, czy rodziny wspierające.

8. 1. Asystent rodziny

Zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań asystenta rodziny należy m.in. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, udzielanie wsparcia dzieciom czy podejmowanie działań interwencyjnych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Wspieranie rodziny odbywa się zawsze za jej zgodą i przy jej czynnym udziale. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej udziela się wsparcia poprzez analizę jej sytuacji i szukanie przyczyn występującego kryzysu, następnie na rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców, na pomocy w integracji rodziny, a także na wzmacnianiu jej roli i funkcji. Praca z rodziną dysfunkcyjną ma na celu uchronienie jej przed marginalizacją, a następnie degradacją społeczną. Jednym z ustawowych zadań gminy jest wprowadzenie do rodziny przeżywającej trudności wychowawcze asystenta rodziny, który nie powiela pracy pracownika socjalnego, lecz dokonuje pogłębionej diagnozy środowiska rodzinnego i udziela mu wsparcia. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę samodzielności i stabilności życiowej, które umożliwią prawidłowy rozwój dziecku. Działania asystenta mają uchronić dziecko przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieruszowie zatrudnia obecnie jednego asystenta rodziny. Asystent rodziny wykonując swoje obowiązki współpracuje z różnymi instytucjami gminnymi i powiatowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny np.: szkołami, przedszkolami, świetlicami środowiskowymi, kuratorami, Zespołami Interdyscyplinarnymi, grupami roboczymi, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Miejskim Ośrodkiem Profilaktyki, Terapii Uzależnień i Współzależnienia oraz z placówkami ochrony zdrowia i organizacjami pozarządowymi.

Rolą asystenta rodziny jest podejmowanie konstruktywnych działań w pracy z rodziną za pomocą wszelkich dostępnych środków, przy wykorzystaniu zasobów własnych i instytucji. Największy sukces asystent może osiągnąć poprzez nawiązanie pozytywnych relacji z członkami rodziny, bo tylko wtedy zdobędzie zaufanie potencjalnego klienta, będzie w stanie wpłynąć na zmianę w postrzeganiu wszelkich trudności i wyzwolić potencjał do działania. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. To niezmiernie ważne, gdyż współpraca odbywa się w środowisku naturalnym danej społeczności, co pozwala na szybsze rozpoznanie problemu i postawienie właściwej diagnozy. Celem pracy asystenta jest dążenie do osiągnięcia przez rodzinę podstawowego poziomu stabilizacji życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Priorytetowe

zadanie natomiast stanowi zażegnanie kryzysu w rodzinie i niedopuszczenie do czasowego umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do rodziców. Współpraca asystenta z rodziną jest długofalowa. Czas jest tu czynnikiem sprzyjającym i pozwala na wnikliwe rozeznanie środowiska i jego problemów.

Poniższe tabele przedstawiają liczbę rodzin i ich sytuacje, które korzystały z pomocy asystenta rodziny na przestrzeni analizowanych lat 2019 – 2021

Tabela 8. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2019 - 2021

Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Ilość rodzin, które korzystały z usług asystenta	12	12	9
Ilość osób w rodzinach	41	41	35
Ilość dzieci w rodzinach	23	27	19

Źródło: MGOPS

Tabela 9. Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i ich sytuację

Sytuacja w rodzinie/ Ilość rodzin	2019	2020	2021
Uzależnienia	2	2	2
Przemoc domowa, wielodzietność	0	0	0
Problemy opiekuńczo- wychowawcze	9	9	6
Trudna sytuacja mieszkaniowa	1	1	1
Razem	12	12	9

Źródło: MGOPS

Na przestrzeni analizowanych lat dostrzegalna jest względnie stała liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny. Wszystkie rodziny zmagające się z problemami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zostały objęte

pomocą asystenta po wcześniejszym wskazaniu przez pracownika socjalnego, tylko 1 rodzina została zobowiązana przez Sąd do współpracy z asystentem rodziny. W roku 2021 asystent rodziny zakończył pracę z dwoma rodzinami po osiągnięciu zamierzonych celów, a jedna rodzina zaprzestała pracy ze względu na własną rezygnację.

Rodziny w Gminie Wieruszów kierowane do pracy z asystentem rodziny bardzo często borykają się z wieloma problemami, a ich trudna sytuacja jest wynikiem nieraz kilkunastoletnich, a nawet kilkupokoleniowych zaniedbań czy też zaniechań. Członkowie rodzin to osoby o utrwalonych niewłaściwych, czy wręcz patologicznych wzorcach postępowania i życia, stanowiących dla nich normę, co bardzo utrudnia porozumienie i współpracę. W związku z tym niełatwo jest poprawić funkcjonowanie danej rodziny w krótkim czasie. Chociaż praca asystenta z rodziną trwa średnio dwa lata, bywają przypadki wieloletniej współpracy przynoszącej powolne zmiany w mentalności, a następnie sposobie życia klientów.

8.2 Wsparcie i partycypacja w kosztach utrzymania dzieci z Gminy Wieruszów umieszczonych w pieczy zastępczej.

Wskazać należy, że wśród rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny, zdarzają się również takie, gdzie negatywna postawa rodziców, brak chęci współpracy z asystentem oraz brak motywacji do podejmowania działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie, uniemożliwiają realizację planu pomocy oraz działań wspierających przez asystenta rodziny. Brak współpracy ze strony rodziców stanowi jedną z trzech przesłanek zakończenia pracy asystenta w rodzinie. W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny oraz rażących zaniedbań godzących w dobro dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania w imię nadrzędnego priorytetu ochrony dobra dziecka, w tym spoczywa na nich obowiązek informowania sądu rodzinnego o trudnej sytuacji dzieci w rodzinie, a w przypadku występowania jakiejś formy krzywdzenia dziecka również obowiązek zawiadomienia prokuratury/policji.

Kiedy rodzina nie wywiązuje się należycie wobec dziecka z pełnienia zadań opiekuńczych i wychowawczych, a udzielone jej wsparcie nie skutkuje poprawą sytuacji, wówczas dziecko może zostać umieszczone zarządzeniem sądu rodzinnego w pieczy zastępczej (rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub w instytucjonalnej pieczy zastępczej). Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej co do zasady jest możliwe wówczas, jeżeli wcześniej zastosowane inne środki (przewidziane w art. 109 § 2 pkt 1 – 4 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy) oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka (art. 1123 § 1 k.r.o.).

Celem zarządzeń wydanych przez sąd na podstawie art. 109 k.r.o. jest ochrona zagrożonego dobra dziecka. Wydanie zarządzeń jest konieczne w przypadku niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Poniższa Tabela nr 8 przedstawia dane dotyczące dzieci z terenu Gminy Miejskiej Wieruszów umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2019 – 2021.

Tabela 10. Dzieci z terenu Gminy Wieruszów przebywające w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Ogółem	12	10	12
W tym:			
Liczba dzieci/ młodzieży przebywających w rodzinach zastępczych	10	7	10
Liczba dzieci / młodzieży przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych	2	3	2

Źródło: PCPR

Jak pokazują dane, liczba dzieci z terenu Gminy Miejskiej Wieruszów przebywających w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 utrzymywała się na zbliżonym poziomie i wynosiła: 12 dzieci - w roku 2019, 10 dzieci - w roku 2020 i 12 dzieci w roku 2021.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina od 2012 roku współfinansuje koszty związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej. Zestawienie kosztów za lata 2019-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Wydatki Gminy związane z pobytem dziecka w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Rodzaj pieczy zastępczej	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
	Kwota	Kwota	Kwota
Rodziny zastępcze (rodzinna piecza zastępcza)	37 806,90	36 476,52	39 641,43
Placówki opiekuńczo – wychowawcze (Instytucjonalna piecza zastępcza)	50 732,36	57 979,97	64 794,72
Ogółem	88 539,26	94 456,49	104 436,15

poniesione koszty			
-------------------	--	--	--

Znaczny wzrost kosztów poniesionych przez Gminę Wieruszów na współfinansowanie pobytu dzieci umieszczonych w pieczy wynika z faktu, że od dnia 1 czerwca 2018 r. zmianie uległa wysokość świadczeń przysługujących rodzinom zastępczych, zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2018 r. (Monitor Polski poz. 326). Z analizy wyżej wymienionych danych jednoznacznie wynika, że wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są ważne ze względów zarówno społecznych, jak i ekonomicznych. Pozwoli to na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

9. Analiza SWOT wsparcia rodziny w Gminie Wieruszów

Opracowana diagnoza, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze wsparcia rodziny umożliwiły sporządzenie analizy SWOT, która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu wsparcia rodziny w Gminie Wieruszów.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ·wykształcona i doświadczona kadra pomocy społecznej i oświaty, działająca na rzecz dzieci i rodziny, ·obowiązujące strategie, programy i akty prawne dla Gminy Wieruszów, ·program 500 +, ·współpraca instytucji działających na rzecz rodziny: MGOPS, PCPR, MOPTUiW, kuratorzy, Policja, Sąd, służba zdrowia, jednostki oświatowe, świetlice szkolne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ·powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ·działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ·bogata oferta profilaktyczno - edukacyjna placówek oświatowych działających na terenie Gminy Wieruszów, ·dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, realizowanego przez jednostki publiczne i organizacje 	<ul style="list-style-type: none"> ·przerzucenie całkowitej odpowiedzialności za wychowanie dziecka na szkołę i/lub inne instytucje, ·brak nowych lokali mieszkalnych, mała liczba mieszkań socjalnych i komunalnych, ·niska motywacja do podjęcia działań zmierzających do zmiany i poprawy sytuacji u osób wymagających wsparcia, ·wyuczona bezradność i roszczeniowość, ·zjawisko alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie, ·rynek pracy nieprzystosowany dla potrzeb samotnych matek, ·niewystarczająca współpraca instytucji w zakresie wsparcia rodziny, ·mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, ·brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, ·brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły/ nauczyciela, ·wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży, ·duże obciążenie kadry terapeutycznej w lokalnych instytucjach, np. terapeutów rodzinnych, niewystarczający zasób lekarzy psychiatrów dziecięcych.

<p>samorządowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> ·istnienie placówek wsparcia dziennego, ·szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę, ·możliwość korzystania mieszkańców Gminy Wieruszów z Karty Dużej Rodziny, ·dobra sytuacja na rynku pracy, 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ·ustawiczne szkolenia osób pracujących na rzecz rodziny, ·rozwój innowacyjnych metod wsparcia rodziny w pracy asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego, ·skuteczna i trafna diagnoza problemów dotyczących rodziny i problemów społecznych, ·wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, ·wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w działania na rzecz dziecka i rodziny, ·możliwość pozyskiwania funduszy unijnych i realizacji rządowych programów, ·prospołeczna polityka państwa, ·edukacja społeczna, rozwój oferty działań na skierowanych do rodziców, mających na celu rozwój umiejętności społecznych rodziców oraz umiejętności wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ·uzależnienie świadczeniobiorców MGOPS od otrzymywanej pomocy, ·zanik więzi i tradycji rodzinnych, rozpad rodziny, brak czasu rodziców dla dzieci, „pęd życia”, wzrastająca liczba rodzin wieloproblemowych. ·brak zainteresowania rodziców sposobem spędzania czasu wolnego przez dziecko, ·zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo - wychowawczych przez rodziców, ·wzrost kosztów utrzymania rodziny, ·wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży, narastająca przemoc, ·rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środków psychoaktywnych, ·brak wystarczającej wiedzy nt. nowych uzależnień i cyberprzemocy, ·uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających i internetu, ·wypalenie zawodowe i brak narzędzi motywacyjnych pracowników socjalnych i asystenta rodziny,

10. Cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024

L p	Zadania	Wskaźniki/mierniki	Czas realizacji	Realizatorzy
1.	Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami, motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji	<ul style="list-style-type: none"> ·Liczba rodzin z uzależnieniami, ·Liczba osób, które podjęły leczenie/terapię, ·Liczba spraw skierowanych do GKRPA, ·Liczba osób objętych pomocą 	2022-2024	<ul style="list-style-type: none"> ·Placówki oświatowe - szkoły, ·MGOPS ·PCPR ·MOPTUiW ·PIK ·GKRPA ·ZI

	organizowanie zespołów/grup roboczych na rzecz rodzin	Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych		
2.	Praca socjalna polegająca na wzmacnianiu lub odzyskaniu przez rodzinę zdolności do pełnienia prawidłowych funkcji w społeczeństwie	Liczba rodzin /osób objętych wsparciem w postaci pracy socjalnej	2022-2024	·MGOPS ·PCPR
3.	Realizowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz zapobieganie szerzeniu się patologii wśród dzieci młodzieży	·Liczba Niebieskich Kart, Liczba spraw skierowanych do GKRPA ·Liczba osób pod nadzorem kuratora rodzinnego	2022-2024	·Placówki oświatowe-szkoły ·MGOPS ·MOPTUiW ·PIK ·GKRPA ·KPP ·ZI
5	Tworzenie i realizacja projektów wspierających rodziny	Liczba projektów realizowanych na terenie Wieruszowa	2022-2024	·Placówki oświatowe-szkoły, ·MGOPS ·PCPR ·MOPTUiW ·PIK ·GKRPA
6.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej / dożywianie dzieci w szkołach, przedszkolach, żłobku/.	·Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej i rzeczowej ·Liczba dzieci otrzymujących dożywianie	2022-2024	·Placówki oświatowe-szkoły, ·MGOPS ·Kościoły i związki wyznaniowe, · UM, ·organizacje pozarządowe.
7.	Wsparcie asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	·Liczba rodzin osób objętych wsparciem asystenta rodziny, ·liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodzin, ·liczba dzieci w rodzinach	2022-2024	MGOPS

		objętych wsparciem asystenta rodziny		
8.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego /w tym psychologicznego, pedagogicznego prawną, w zakresie uzależnień/	Liczba udzielonych porad/konsultacji	2022-2024	<ul style="list-style-type: none"> ·Placówki oświatowe – szkoły, ·GKRPA, ·KPP, ·Świetlice środowiskowe, ·TPD, ·Jednostki oświatowe – szkoły, ·MGOPS, ·PCPR, ·MOPTUiW, ·PIK, ·GKRPA, ·Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ·ZI ·Organizacje pozarządowe.
9.	Usługi dla rodzin z dziećmi w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	Liczba osób/rodzin korzystających z usług	2022-2024	<ul style="list-style-type: none"> ·MGOPS, ·UM
10.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej/ domu dziecka/.	Liczba dzieci objętych pomocą	2022-2024	<ul style="list-style-type: none"> ·PCPR, ·UM
11.	Utrzymywanie kontaktów dzieci z rodzicami biologicznymi z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów	Liczba rodzin, w których podjęto takie działania	2022-2024	<ul style="list-style-type: none"> ·MGOPS, ·PCPR

12.	Udzielanie pomocy rodzinom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej	Liczba osób objętych wsparciem	2022-2024	·MGOPS, ·PCPR, ·PUP
13.	Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej w formie stypendiów, zasiłków szkolnych i wyprawek rodzinom wymagającym wsparcia	Liczba osób objętych pomocą	2022-2024	·MGOPS, ·PCPR, ·Organizacje pozarządowe, ·Kościoły i związki wyznaniowe.
14.	Wsparcie asystenta rodziny dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji projektu „Za życiem”.	Liczba osób objętych pomocą	2022-2024	MGOPS
15.	Udzielanie pomocy uczniom z trudnościami w nauce	Liczba osób korzystających z pomocy	2022-2024	·Placówki oświatowe – szkoły, ·Świetlice środowiskowe, ·Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ·TPD, ·Organizacje pozarządowe, ·Wolontariat.

11. Zakładane efekty programu.

Zakładanym efektem programu będzie polepszenie sytuacji rodzin oraz wychowujących się w nich dzieci na terenie gminy Wieruszów oraz umożliwienie każdemu dziecku wychowywania się w rodzinie biologicznej poprzez:

- 1) stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka poprzez współpracę podmiotów realizujących Program Wspierania Rodziny,
- 2) zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców,
- 3) wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- 4) wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dzieci,
- 5) zminimalizowanie negatywnych zachowań
- 6) ograniczenie patologii społecznej
- 7) podniesienie profesjonalizmu osób pracujących z rodziną.

12. Adresaci programu

Program Wspierania Rodziny w Gminie Wieruszów na lata 2022-2024 skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie Gminy. Do realizacji celów programu przyjęto definicję rodziny, która została wskazana w art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej określającym rodzinę, jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Zauważyć należy, iż rozumienie to nie wymaga występowania instytucjonalnej formy małżeństwa czy więzi pokrewieństwa, zatem rodziną nazwane zostaną wszystkie osoby wykazujące znamiona pozostawania we wspólnym gospodarstwie domowym. Adresatami programu są przede wszystkim rodziny wychowujące dzieci, w tym w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, rodziny o trudnej sytuacji materialno-bytowej, rodziny zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, jak również rodziny, którym została ograniczona lub odebrana władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

13. Finansowanie

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022-2024 odbywać się będzie ze środków pochodzących z budżetu Gminy Wieruszów, poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny, środki z budżetu państwa (programy rządowe), dotacji unijnych, organizacji pozarządowych, funduszy zewnętrznych oraz innych źródeł finansowania.

14. Wnioski końcowe i przewidywane efekty

Doświadczenia z minionych lat wskazują zapotrzebowanie na:

- 1) rozwijanie działań zmierzających do poprawy jakości życia, wyrównywania szans rodzin najuboższych, głównie poprzez udzielanie wsparcia finansowego,

2) podejmowanie działań na rzecz integracji i doskonalenia lokalnego systemu wspierania rodziny, w tym poprzez współpracę z organizatorem rodziny - Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej,

3) prowadzenie systemu szkoleń i superwizji dostosowanych do zadań pracowników socjalnych, asystentów rodziny i przedstawicieli innych grup zawodowych mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny,

4) wzmocnienie potencjału kadrowego Miejskiego ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie pracy socjalnej i oferowanego wsparcia specjalistycznego,

5) podejmowanie działań na rzecz uwrażliwiania na problemy i potrzeby rodzin niewydolnych opiekuńczo- wychowawczo i zaangażowania społeczności lokalnej,

6) prowadzenie działań na rzecz pozyskiwania większej liczby rodzin wspierających,

7) prowadzenie pracy z rodziną z perspektywy potrzeb dziecka.

Spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2022-2024 Programu Wspierania Rodziny w gminie Wieruszów są:

1) pogłębienie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin,

2) poprawę funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej oraz osiągnięcie przez rodziny podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwi im wychowywanie dzieci,

3) powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,

4) podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności, doświadczających sytuacji kryzysowych lub nimi zagrożonych,

5) ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami, w tym z problemem przemocy w rodzinie, rodzin z uzależnieniami; Współpraca rodziców z instytucjami w celu powrotu dzieci

6) podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie dostępnych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych;

7) rozwijanie współpracy instytucji podmiotów i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania dziecka i rodziny zmniejszenie skali i skutków sytuacji kryzysowych.

Powyższe rezultaty są możliwe do osiągnięcia między innymi dzięki ścisłej współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz dobra rodzin, szybkiemu i skutecznemu przepływie informacji pomiędzy instytucjami oraz tworzeniu zespołów wspierających rodziny w kryzysie.

15. Monitoring i ewaluacja Programu.

Przedmiotem ewaluacji Programu będzie skuteczność podejmowanych działań w oparciu o analizę osiągniętych wskaźników realizacji zadań. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji, planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas realizowanych.

Dla skutecznej realizacji założonych w programie działań, prowadzenia ewaluacji i monitoringu realizacja Programu winna opierać się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, innymi podmiotami oraz organizacjami. Realizatorzy zadań, wskazani w niniejszym Programie, zobowiązani są do przekazywania informacji i danych, niezbędnych do opracowania rocznych sprawozdań z realizacji Programu, Miejsko Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Wieruszowie, jako instytucji koordynującej realizację Programu i odpowiedzialnej za przygotowanie rocznych sprawozdań z realizacji Programu.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w terminie do dnia 31 marca każdego roku, Kierownik MGOPS składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

16. Wykaz skrótów

1. MGOPS – Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
2. GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
3. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
4. KPP – Komenda Powiatowa Policji,
5. TPD – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
6. GUS - Główny Urząd Statystyczny,
7. UM – Urząd Miejski,
8. NK - Niebieska Karta,
9. ZI – Zespół Interdyscyplinarny

17. Spis tabel

Tabela 1. Liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021

Tabela 2. Formy pomocy i rodzaje świadczeń udzielonych w latach 2019-2021

Tabela 3. Rodziny/osoby korzystające z pomocy społecznej w latach 2019-2021 ze względu na losowość

Tabela 4. Procedura „Niebieskiej Karty” w latach 2019-2021

Tabela 5. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych

Tabela 6. Ilość porad psychologicznych udzielonych w MGOPS

Tabela 7. Liczba porad udzielonych przez specjalistów Punktu Interwencji Kryzysowej oraz PCPR w latach 2019-2021

Tabela 8. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2019-2021

Tabela 9. Ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i ich sytuację

Tabela 10. Dzieci z terenu Gminy Wieruszów przebywające w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Tabela 11. Wykaz dzieci z terenu Gminy Wieruszów umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2019-2021

Uzasadnienie

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447), gminy mają obowiązek opracować i realizować trzyletnie programy wspierania rodziny.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wieruszów na lata 2022 –2024 jest wsparcie rodzin zagrożonych problemami i przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Poprzez realizację programu zwiększą się możliwości rozwojowe rodziny i jej zdolności do przezwyciężania braków poprzez wspieranie i poprawę jej funkcjonowania przy ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych podmiotów zajmujących się rodziną.

Obowiązek ustawowy, jak również konieczność wspierania rodzin zagrożonych problemami, bądź nieradzących sobie z pełnieniem funkcji rodzicielskich uzasadnia celowość przyjęcia uchwały.